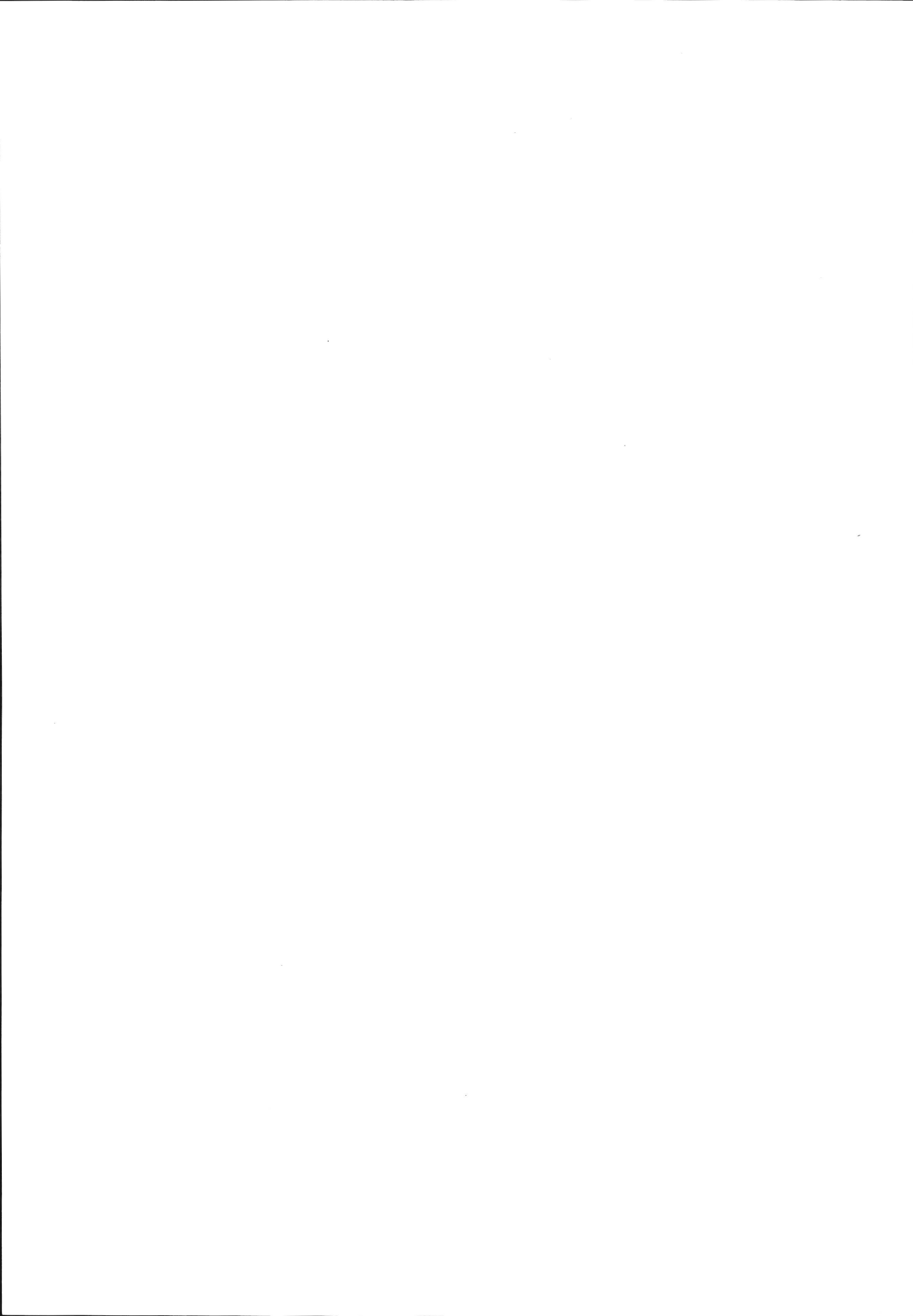

KÖNYVISMERTETÉSEK

Wilfried Hicke: Hügel- und Flachgräber der Frühbronzezeit aus Jois und Oggau

Wissenschaftliche Arbeiten aus dem Burgenland.
Band 75. Amt der Burgenländische Landesregierung
Abt. XII/3. Landes Museum Eisenstadt 1987. 294 l.

A WAB méltán híres sorozatának újabb kötetében egy fiatal burgenlandi kutató, dr. Wilfried Hicke diplomamunkáját tartja kezében az olvasó. A szerző a bécsi egyetemen tanult, munkája Észak-Burgenland korai bronzkorának kérdéseivel foglalkozik. A kötet hazánkban is érdeklődésre tarthat számot, hiszen a két feldolgozott lelőhely a Fertő-tó északi részén található. Munkája céljaként a szerző a rítus, szociális helyzet, eseménytörténeti aspektusok, időrendi problémák tisztázását jelöli meg.

A Joisban található leletekről 1930 óta van tudomásunk. Ebben az évben végzett itt kutatásokat A. Seracsin. Az ötvenes években is többször bolygattak meg itt sírokat, melyek közül egyet Foltini I. mentett és publikált.

A Joisban talált egyes temetkezés a leithaprodersdorfi csoporthoz tartozott, annak idősebb fázisát képviselte. A csoportban tipikus bronztű mellett olyan csészét találtak, mely nem sorolható egyértelműen sem a leithaprodersdorfi, sem pedig az oggauti csoportba. A szerző úgy véli, hogy egy átmeneti formát képviselhet a csésze.

E lelőhely legfontosabb objektuma a II. halom volt. Ebben eltérő mélységekben (a szélén 10, a közepén 75 cm) tizenöt temetkezést, egy kenotáfiumot, valamint állatsontokat és kerámiatöredékeket találtak. A halottakat zsuporított helyzetben temették el, az orientáció változó, DK-ÉNy, D-É, valamint ÉK-DNy irányú volt. A rítus megkülönböztette egymástól a nőket, akiket fejjel délnek, jobbra zsuporítva, és a férfiakat, akiket fejjel északnak, balra zsuporítva temettek el. A domb középpontjában egy férfi (18. sír) és egy gyermek (19. sír) nyugodott, felettük egy Ny-K irányítású sírban dentálium- és üveggöngyös nő feküdt. A csoporttól északra ugyancsak Ny-K-i tájolású sírban egy meghatározhatatlan nemű egyed volt, melléklete átfűrt vadkanagyar, mely a szerző szerint két megoldást is megenged: vagy a Nitra csoport egy nőtagjáról, vagy a Mokrin csoport egy férfitagjáról van szó.

A joisi II. halom leletei a leithaprodersdorfi csoportba sorolhatók. Két sírban (17. női és 6. gyermek) emellett tipikus wieselburgi kerámia is volt. A dolgozat békés egymás mellett élelt feltételez a két csoport között és kiindulópontként azt veti fel, hogy a wieselburgi kultúra a leithaprodersdorfi csoportból is származhatott.

Oggau területéről már 1930 óta kerülnek elő leletek. Nagyrészt azonban dokumentálatlanul került múzeumba. 1931-ben Oggauban J. Sallmutter, 1939-ben R. Pittioni, majd 1947-ben Mossler végzett leletmentést. 1974-ig összesen 32 sír anyaga került hitelesen múzeumba. Két lelőhelyet ismerünk e területről: Oggau – Seegasse és Oggau-Fóutca. A leletek egy része (9. és

11. sír) a középső bronzkorba tartozik, míg a többi a Ragelsdorf-Oggauti csoportot, illetve kisebb részben a wieselburgi kultúrát képviseli. A szerző igyekezett a rendelkezésére álló adatok alapján a temető térképét rekonstruálni. Azt állapította meg, hogy R. Pittioni valószínűleg tévedett, amikor Oggau-Seegasse soros temetkezéseiről beszélt. Sokkal inkább sírcsoportokba való temetkezéséről van szó.

Oggau sírjait Ny-K, K-Ny, DNy-ÉK, ÉNy-DK és D-É irányba tájolták, halottaikat zsuporítva temették, de előfordul két esetben a nyújtott, háton fekvő helyzet is (5. és 25. sír). A mellékletek száma általában 0-7 darab között ingadozik, a látszólagos orientátlanság oka valószínűleg időbeli eltérésekben és az ide temetkezett népesség etnikai különbözőségében keresendő.

A temető kronológiailag három periódusba sorolható, állapítja meg a szerző. Egy csésze és egy tál alapján megfigyelhető a wieselburgi kultúra jelenléte. A fiatalabb Nitra-csoport kezdeti szakaszának és az aunjetici csoport III. fázis végének leletanyagait lehet még itt elkülöníteni. A temető élete a Reinecke A 2. időszakban véget ér. Valószínűsíthető, hogy az oggauti csoport már nem érte meg a wieselburgi kultúra születését.

A dolgozat egyik legfontosabb részét a kronológiai problémák vizsgálata teszi ki. A szerző időrendi szinkron létrehozására törekedett, ki akarta egyenlíteni azokat az eltéréseket, amelyek a Reinecke-féle, a burgenlandi és a magyarországi kronológiák között fennállnak. Ennek érdekében számos táblázaton közli a szomszédos országokban a kutatók által összeállított periodizációkat (korai- és középső bronzkor), ezzel igyekszik szemléltetni a használatban lévő kronológiákat.

A szerző szerint Burgenland esetében a korai bronzkort, mely a magyarországi korai bronzkor III. fázisát és a középső bronzkor I-II. fázisát tölti ki, Szlovákiában a Nitra-csoport I-II. fázisával, valamint az aunjetici kultúrával párhuzamosítható három leletanyag típus képviseli: A Ragelsdorf-Oggau-Sarród-i csoport, a leithaprodersdorfi csoport és a wieselburgi kultúra. Az első kettőt a Cseh-Morva kultúrkörhöz kapcsolhatónak véli, míg az utolsó teljesen új elemként jelentkezik. A kötet szerint tehát Észak-Burgenland esetében a következő korszakbeosztás javasolható:

1. fázis: A kerámiaanyag jellegzetes formája az oggauti típusú csésze, cilindrikus nyakkal és egyenesen levágott peremmel (típustáblázat. 98. o.). A fémleletekben réztárgyakat találunk.

2. fázis: Itt a vezértípus a kónikus nyakú, duzzadt peremű edény, melynek füle a peremből indul és a vállra támaszkodik. Ez a leithaprodersdorfi típusú csésze (típustáblázat, 99. o. L TA 1-2.). A fémleletek itt is rézből készült ékszerek és eszközök.

3. fázis: Ezt a periódust már a wieselburgi kultúra edényeivel jellemezhetjük (típustáblázat, 102-105. o.). A korszakban az ékszerek és más fémtárgyak már bronzból készülnek.

Hanny Erzsébet